

тичен вид с едно число репродуктивното поведение на жените във фертилна възраст и поради своя ясен смисъл се явява твърде удобен измерител. В сравнение с общия коефициент на плодовитост тоталният коефициент има предимството, че е стандартизиран по възраст (Сугарев, 1975; Preston, Neuveline, Guilor, 2001). Общият коефициент на плодовитост, изчисляван като средна аритметична претеглена величина от повъзрастовите коефициенти на плодовитост, е по-чувствителен към забавянето на сключване на брак и раждането на първо дете. Тоталният коефициент на плодовитост, изчисляван като сума от повъзрастовите коефициенти на плодовитост, е по-чувствителен към промените в по-високите възрастови групи.

Независимо че изследователите използват широко тоталния коефициент на плодовитост, чрез него не е възможно да се отдели ефектът от действието на причини с краткотраен ефект, т.нар. *tempo effects* (времеви ефекти), в резултат на което има определено забавяне в ражданията, но без да се промени общият брой на децата, които жените ще родят. Начинът на изчисляване на тоталния коефициент не позволява да се прецени доколко промените в плодовитостта са трайни. Вследствие на това не може да се оцени и равнището на завършената плодовитост (*quantum fertility*) на кохорта жени, достигнали до края на своята фертилна възраст. За преодоляване на посочения недостатък на тоталния коефициент е предложен ажустиран измерител на плодовитостта, който изисква да се разполага с данни за плодовитостта на жените, навършили фертилна възраст (Ryder, 1956). В по-ново време Bongaarts и Freeny предлагат ажустиран тотален коефициент на плодовитост, който отчита влиянието на промените на ражданията във времето върху тоталния коефициент на плодовитост (Bongaarts, Feeney, 1998). При неговото извеждане се допуска, че е налице забавяне, отлагане в ражданията, което променя средната възраст на раждане на дете от съответен ранг, без това да се отразява на други аспекти на плана за раждане. Следователно се предполага липса на кохортен ефект. С помощта на ажустирания тотален коефициент на плодовитост е проведено изследване, чрез което е оценен темпоефектът в намалението на плодовитостта в пет страни от Източна Европа: България, Чехия, Унгария, Полша и Русия (Filipov, Kohler, 1999). Резултатите от проведеното изследване показват, че ажустираният тотален коефициент на плодовитост намалява по-малко в сравнение с тоталния коефициент на плодовитост в България, Чехия, Унгария, Полша, като след 1990 г. дори нараства. Авторите изказват мнението, че този факт още веднъж изтъква значението на темпоефекта при обясняване на намалението на плодовитостта в Централна и Източна Европа.